

СЕКЦІЯ 2

ЕКОНОМІЧНА АКТИВІЗАЦІЯ ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ РЕГІОНАЛЬНОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ

О.В. Баб'як

Головне управління Державного казначейства

ІННОВАЦІЙНИЙ ПІДХІД ЩОДО ОПТИМІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ ВИКОНАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ ЗА ВИДАТКАМИ

© Баб'як О.В., 2011

На сучасному етапі розвитку цивілізації застосування інноваційного підходу в частині застосування інформаційних технологій дотикається, практично, усіх сторін діяльності громадянського суспільства.

Проте, бюджетна система України в певній мірі не відображає рівня розвитку суспільства та відстає у порівнянні з іншими сферами життєдіяльності людини, що в свою чергу віддзеркалюється у її ефективності.

Реалізація на практиці інноваційного підходу в бюджетній сфері є однаково необхідною та пов'язаною з певними проблемами на етапі практичного впровадження. З однієї точки зору саме в бюджетній сфері “проїдається” основна частка доходів бюджетів усіх рівнів, а з іншої – Україна за ефективністю використання наявних фінансових ресурсів у бюджетній сфері посідає одне з останніх місць у Європі. Це певною мірою обумовлено лише частковим використанням у бюджетній системі України програмно – цільового методу формування та виконання бюджетів, а також небажанням та, або невмінням відповідних посадових осіб застосовувати інноваційний підхід щодо впровадження інформаційних технологій та розвитку телекомунікаційної інфраструктури.

В бюджетній сфері, такою якою вона є на даний час, тільки застосування інноваційного підходу і, що важливіше, “інноваційного мислення” дозволить подолати перманентний стан кризи та підвищити, як наслідок, ефективність використання бюджетних коштів.

Виходячи з цього, в основі забезпечення базових соціальних потреб громадян лежить ефективний механізм перерозподілу наявних фінансових ресурсів. Один з ключових сегментів бюджетної системи, який дає змогу безпосередньо вирішувати питання конкретної громади є місцеві бюджети. Відповідно виникає нагальна потреба знайти методи застосування інноваційного підходу до наявних технічних можливостей з мінімальним залученням державних інвестиційних ресурсів у розвиток вже існуючої телекомунікаційної інфраструктури, з метою поетапного переходу від обміну інформаційними даними на паперових носіях до обміну, опрацювання та зберігання такої інформації на цифрових (електронних) носіях.

Отже, що нового можна запропонувати для підвищення ефективності виконання за видатками місцевих бюджетів всіх рівнів?

Одним із методів, що може вплинути на ефективність використання наявних фінансових ресурсів, та оптимізувати процес прийняття управлінських рішень керівниками бюджетних установ всіх рівнів є – працездатна система обміну інформацією між бюджетними установами, місцевими фінансовими органами та територіальними органами Державного казначейства України всіх рівнів.

На сьогоднішній день діє лише частина пропонованої системи, а саме обмін інформацією, щодо виконання місцевих бюджетів між Головними фінансовими управліннями облдержадмініст-

рацій та Головними управліннями Державного казначейства України, що передбачено відповідним наказом [1]. Проте, така ситуація не дає можливості головним розпорядникам коштів та розпорядникам коштів нижчих рівнів місцевих бюджетів оперативно отримувати інформацію від територіальних органів Державного казначейства України, оскільки обмін інформацією на паперових носіях завжди супроводжується певними затратами робочого часу.

Тому доцільно здійснити вдосконалення та розширення такої системи. Ціль, яку можна досягнути впровадивши її у експлуатацію, це не тільки ефективніший обмін наявною інформацією, а й значна економія робочого часу, матеріальних та фінансових ресурсів. Своєчасність надання інформації та її повнота є запорукою та першоджерелом ефективного фінансування видатків, передбачених бюджетними призначеннями, що встановлені відповідним рішенням про місцевий бюджет.

Впровадження єдиної системи обміну інформаційними даними між бюджетними установами, місцевими фінансовими органами та територіальними органами Державного казначейства України (ДКУ) всіх рівнів доцільно розділити на три етапи.

До першого етапу впровадження єдиної системи обміну інформаційними даними задіяні такі установи:

- Головні управління (ГУ) ДКУ, Головні фінансові управління облдержадміністрацій та розпорядники коштів з власною мережею відповідного бюджету;
- міські (районні у містах) управління ДКУ, міські (районні у містах) фінансові органи та відповідні розпорядники коштів з власною мережею.

До другого етапу впровадження єдиної системи обміну інформаційними даними задіяні такі установи:

- районні управління ГУ ДКУ, районні фінансові органи та відповідні розпорядники коштів з власною мережею;
- територіальні органи ДКУ та розпорядники бюджетних коштів нижчого рівня обласних бюджетів та бюджетів міст обласного значення;
- розпорядники бюджетних коштів нижчого рівня обласних бюджетів та бюджетів міст обласного значення та відповідні розпорядники коштів з власною мережею.

До третього етапу впровадження єдиної системи обміну інформаційними даними задіяні такі установи:

- розпорядники коштів сільських та селищних бюджетів та відповідні фінансові органи і територіальні органи Державного казначейства України;
- розпорядники коштів нижчих рівнів бюджетів міст районного значення, розпорядники коштів районних бюджетів та відповідні розпорядники коштів з власною мережею і територіальними органами Державного казначейства України;

Запровадження другого та третього етапів вимагає залучення значних інвестиційних ресурсів для переоснащення технічної бази окремих учасників бюджетного процесу, закупівлі необхідного устаткування і програмних комплексів, підвищення кваліфікації працівників.

Відповідно розглянемо перший етап, як такий, що, зважаючи на наявну програмно – технічну базу і кадрове забезпечення, потребує найменше капіталовкладень та не вимагає підвищення кваліфікації наявного персоналу.

Впровадження першого етапу з одночасним внесенням деяких змін до пункту 4.5 Порядку казначейського обслуговування місцевих бюджетів [2] та деяких інших нормативних документів дасть змогу надавати, зокрема, інформацію щодо зареєстрованих та неоплачених фінансових зобов'язань, залишків коштів на особових та реєстраційних рахунках, величину невикористаних бюджетних призначень розпорядників коштів нижчих рівнів та одержувачів бюджетних коштів, відповідним розпорядникам коштів з власною мережею в щоденному режимі до дев'ятої години поточної дати за попередній операційний день; фінансовим органам, зважаючи на забезпеченість бюджету фінансовими ресурсами та пріоритетність видатків, – забезпечить можливість своєчасно та в повному обсязі підготувати та подати розпорядження про виділення коштів до територіального органу Державного казначейства України. Застосування вищезазначеної системи дасть змогу здійснювати поточне виконання місцевих бюджетів за видатками із врахуванням

забезпеченості місцевих бюджетів фінансовими ресурсами та пріоритетності видатків, неоплачених фінансових зобов'язань на протязі чотирьох годин з моменту одержання розпорядниками коштів з власною мережею відповідного бюджету вищезазначеної інформації. Це в свою чергу дозволить запровадити фінансування захищених та незахищених статей видатків бюджету під зареєстровані і неоплачені фінансові зобов'язання, що мінімізує ризики виникнення заборгованості як по першочергових (захищених) так і незахищених статтях видатків місцевих бюджетів.

Доцільно надати право розпорядникам коштів з власною мережею користуватись електронною формою інформаційного файлу (з наступним дублюванням відповідних даних на паперових носіях у формі виписки з особового рахунку), на підставі якого головний розпорядник бюджетних коштів готує та подає органу Державного казначейства України на паперових та електронних носіях розподіл виділених бюджетних асигнувань на перерахування коштів підвідомчим установам. Водночас, доопрацювати наявне програмне забезпечення в частині імпорту даних щодо залишків коштів на особових рахунках, наявних фінансових зобов'язань, та невикористаних бюджетних призначень в розрізі підвідомчих установ відповідного розпорядника коштів з власною мережею. Це значно зменшить затрати робочого часу на підготовку розподілу виділених бюджетних асигнувань на перерахування коштів підпорядкованим установам і організаціям та унеможливить виникнення механічних помилок, особливо при розгалуженій мережі розпорядників коштів місцевих бюджетів нижчого рівня.

Реалізація деяких доопрацювань у програмному забезпеченні фінансових органів, зокрема закріплення та захист на програмному рівні врахування можливостей бюджетів на підставі щоденної інформації (банківська виписка) про залишки коштів на рахунках 3142 „Кошти загального фонду місцевих бюджетів” і 3152 “Кошти спеціального фонду місцевих бюджетів” (файл даних *VPFDDMMN.DBF*) та щоденної інформації про стан виконання місцевих бюджетів за видатками (файл даних *VDTDDMMN.XXX*), що надаються відповідно до вищезгаданого наказу [1], та принципу пропорційності розподілу невикористаних сум асигнувань згідно з помісячним розписом, а також зареєстрованих фінансових зобов'язань та пріоритетності проведення видатків і надання кредитів. Це дозволить значно скоротити ризики пов'язані з порушеннями посадовими особами, задіяними у розподілі наявних фінансових ресурсів, норм чинного законодавства та скоротить кількість відмов в опрацюванні розпоряджень про виділення коштів місцевих бюджетів, наданих територіальними органами Державного казначейства України.

Як наслідок, на особових та реєстраційних рахунках розпорядників коштів відповідного бюджету значно скоротяться залишки невикористаних бюджетних коштів, що надасть можливість значно ефективніше використовувати залишки тимчасово вільних коштів місцевих бюджетів.

Підсумовуючи відзначимо, що після успішної реалізації першого етапу впровадження єдиної системи обміну інформаційними даними між бюджетними установами, місцевими фінансовими органами та територіальними органами Державного казначейства України ми отримуємо інструмент ефективного обміну наявною інформацією між вищезазначеними установами, використання якого зумовить значну економію матеріальних та фінансових ресурсів. Оцінивши переваги діючої системи, в подальшому доцільно провести техніко-економічне обґрунтування другого і третього етапів, на основі якого реалізовувати їх та поетапно поширювати на всіх учасників бюджетного процесу. Це дозволить оптимізувати процес виконання місцевих бюджетів за видатками та підвищити ефективність використання наявних коштів місцевих бюджетів усіх рівнів.

Згодом, на основі діючої системи обміну інформаційними даними між бюджетними установами, із застосуванням відповідних систем криптографічного захисту та окремих (виділених) ліній каналів зв'язку надасть можливість цілковито перейти на електронну систему документообігу, відмовившись при цьому від подання та опрацювання документів на паперових носіях.

1. Наказ Міністерства фінансів України від 11.03.2008 року №373 “Про затвердження формату та регламенту обміну інформацією між місцевими фінансовими органами та територіальними органами Державного казначейства України” (зі змінами і доповненнями). 2. Наказ Державного казначейства України від 04.11.2002 року № 205 “Про затвердження Порядку казначейського обслуговування місцевих бюджетів” (зі змінами і доповненнями).